

חינוך

י"ב בטבת תשע"ו | גיליון 22

"והאמת והשלום אהבו" מכתב גלוי לאנשי חינוך, להורים ולרכזי תנועות הנוער

| הרב יונה גודמן, מנהל חינוכי - רשת ישיבות ואולפנות בני עקיבא |

שלום רב,

האירוע המלווה אותנו כבר חודשים מספר הולך וצובר תאוצה. כוונתי לרצח בכפר דומא, להתעוררות הציבורית שנולדה בעקבותיו, לעצורים מן השבועות האחרונים, לאופן שבו הם נחקרים ולדיון הציבורי והמגזרי המתנהל סביבו. סביבו. פרסום 'סרט' החתונה' העמיק את הדיון הציבורי, והמכלול מחייב התייחסות חינוכית מסודרת.

הנחות רקע

1. תקוותי ותפילתי שיסתבר שהכול

עורבא פרח, ושבתום המשפט יוכרע שהרצח לא בוצע בידי יהודים. תסריט זה יחייב עדיין התמודדות עם תופעות של אנרכיזם אלים, מצד אחד, ועם סוגיית האמון במחלקה היהודית בשב"כ ובמסגרות נוספות של המדינה (פרקליטות, שופטים, ובעצם - סוגיית יחסנו למדינת ישראל), מצד שני.

2. בה בעת, פרסום הסרטון והתופעה העולה ממנו, לצד המכלול כולו, עלולים להביא למתקפה על ההתיישבות ועל מערכות החינוך שלנו, שיואשמו שאלו תוצריהם.

3. שני אלה יחדיו, השמועות על צורת החקירה ותוכן הסרטון, יוצרים אצל חלק מבני נוער תרעומת, או לפחות בלבול: מי הטובים ומי הרעים? ואיך הגענו עד הלום? השלכותיו של בלבול זה הן רבות ומורכבות.

הנחות עקרוניות

1. לאניתן לבנות השקפת עולם בהתבסס על סערת הלב ועל שמועות. לא ניתן להסיק מסקנות כלשהן נוכח שפע הפוסטים המועלים ברשת, ובהם השערות שונות.

2. הריגה של ערבים שלא בהקשר של אירוע ביטחוני היא רצח, ועל כן היא אסורה הלכתית, מוסרית וחוקית. לא זו בלבד, אלא שכל אלימות היא פסולה. נקודה. כך לא בונים את הארץ, כך רק מחריבים אותה. מי שצריכים לפעול בכוח, לפי הצורך והעניין, הם המדינה והצבא, והם בלבד.

3. בסעיף הקודם אין כל חידוש. זו דרכנו, וזה תוכן חינוכנו מקדמת דנא. אם חלילה יתברר שיש מי שבחר במעשי פשע, אין זו תוצאה של החינוך שקיבל, גם לא בביתו, אלא של העובדה שהוא פרש ממנו ומרד בו.

"אין לנו על מה להתנצל: לא על איכות החינוך שלנו ולא על איכות הנוער שלנו."

על פי צורת פיאותריו וגודל כיפתו). גם אלה התומכים בעמדה כזו זכאים לחשוב כך, אף כי בעיני יש בה כפירה נוראה בקב"ה ובתהליך תחיית האומה, ובלבד שאין הם פועלים למימושה תוך רמיסת התורה והחוק. על כן, יש לקוות שיתברר שאף אלו שכתבו את הדברים בפועל לא עשו דבר, וכי מי שביצע את המעשים יועמד לדין בצורה מסודרת.

8. משפחות העצורים עוברות סבל כפול ומכופל, מכיוונים רבים. עלינו לתמוך בהם. נקודה.

מסרים חינוכיים

הנחת העבודה: צריך לדבר; לשמוע את הילדים בבית, ואת הנוער בקהילה ובכיתה; להקשיב ולהשמיע דברים ברורים, להכיל ולכוון, במסגרות רחבות אך גם בקבוצות קטנות, לטובת מי שחפץ בהמשך דיון מעמיק. יש לגלות הבנה לסערת הרגשות של חלק מהם, וגם לאדישותם של האחרים. זו הזדמנות ללמד הקשבה לדעות אחרות והפעלת שיקול דעת, מתוך מבט תורני יציב. להלן חלק מהמסרים שלעניות דעתי ראוי לכלול בשיח:

1. "עם הנצח לא מפחד מדרך ארוכה": רצינו שהדרך הארוכה, והקשיים הנלווים לה, יהיו רק מול אויבינו, ושבדרך העם כולם יחשבו כמונו ויאמצו את דרכנו. מחילה, אך הקב"ה לא עובד אצלנו. בניינה של אומה מביא עמו קשיים פנימיים, מאבקים ומחלוקות. גם הם חלק מהדרך הארוכה, שאל לנו להיבהל ממנה. גם פרשיות מורכבות וכואבות אלו הן חלק מהמסע המוביל להר בית ה'.

2. "אל תרגזו בדרך": יוסף הצדיק הבין שאחד הדברים המסוכנים שיכולים להתרחש הוא מריבה פנימית בין האחים. כך כל אחד יאשים את אחיו, ואזי תתפורר חלילה הלכידות המשפחתית. עלינו ללמוד מיוסף גם בעניין זה.

4. לא ניתן לבנות מדינה בלי מערכת משפט ובלי כוחות ביטחון, כולל שב"כ. הם אלה שמוסרים נפשם במאבק נגד הטרור הערבי, לילות כימים, וכן, קבוצה מתוכם הופקדה על המשימה להגן עלינו גם ממעשי עוולה של יהודים. לכולנו יש אינטרס שמבצעי הרצח האמתיים בדומא ייתפסו. נקודה.

5. העולם מורכב. אין סתירה בין הציפייה מכוחות הביטחון לאכוף את החוק, ללכוד את החשודים בפשע ולהעמידם לדין, לבין הדרישה מהם לפעול במסגרת החוק ולנהוג בכבוד ובהוגנות בחשודים. אם חלילה יימצא אפילו איש ביטחון אחד שסרח בטיפולו בחשודים ובעצורים - עליו להיענש, אך אין לכך כל השפעה על התביעה המוסרית וההלכתית בדבר היחס לערבים מחד גיסא, ועל הציפייה מן השב"כ ומרשויות החוק לפעול למיגור הפשיעה מאידך גיסא. על פועלם בתחום זה אנו מחזקים את ידיהם ומתפללים להצלחתם.

6. מי כמונו יודעים את הנזק והעיוות הטמונים בשמועה רעה שמופצת

עלינו, ושנהפכת עד מהרה ל'עובדה' ולהשמצה גורפת כלפי כל הדתיים או כלפי כל ההתיישבות. אל לנו לפעול בצורה כזו כלפי גורמים אחרים, אפילו כשהלב סוער. לא ניתן, על סמך שמועות, לקבוע עובדות מכלילות על מאות אנשים. לא צריך להיות 'החפץ חיים' כדי להבין זאת.

7. צריך לדעת להבחין. לא כל אנשי הגבעות קשורים לקומץ קטן שפרש מהם, ומרד בסמכות המדינה, בתורה ובחוק. קיימת קבוצה שכתביה פורסמו לפני מספר חודשים, ויש בהם תמהיל של אנטי-ציונות ואנרכיזם ("לגרש את השלטון הזר מהארץ"). כשם שלא כולנו 'נערי גבעות', כך לא כל 'נערי הגבעות' שייכים לקבוצה זו, שחלקה אולי נראה רוקד באותו סרטון (ובוודאי שאין לשפוט אדם

מותר וחובה לדרוש ממערכת הביטחון לנהוג על פי חוק ובהוגנות כלפי נחקרים, ובה בעת להתנגד מוסרית וערכית לפגיעה בערבים ובחפים מפשע.

להתגאות בהם ובפועלם העדין והעקבי למען הפרט והמדינה, מתוך אהבה ואמונה. אף אם ישמיצו אותנו עקב מעשי נבלה של אנרכיסטים בודדים, נמשיך בפועלנו למען בניין המדינה והחברה, הארץ והתורה, ונעשה זאת באמונה ובאחריות.

סוף דבר

בעת הזו נדרשת גדלות ומנהיגות: יש לזהות את בני הנוער (או המבוגרים) הנסערים, ולאפשר דיון ושיח; לתת כבוד לסערת הרגשות, להקשיב לעמדות ולהביע בבהירות דעות.

בעיקר נדרשת אמונה. אמונה בדרך; אמונה שמתוך המשברים נגדל, ושהבירור הזה יוליד תובנות חשובות; אמונה שגם משברים פנימיים לא יעצרו את הצעידה הגדולה הביתה, לארץ ישראל, מתוך תורה ומוסר, אמת ואמונה. בראשית ימיה של המדינה ולאורך שנותיה ידענו כבר משברים פנימיים מורכבים. אף אם כעת נמצא עצמנו ברגעים קשים, מול מתקפות מחוץ ומבית, עלינו להאמין שדווקא מתוך ה"עת צרה" - "ממנו (נ) יושע".

זו שעתם של המחנכים וההורים.

זו שעתם של מנהיגי הציבור והקהילה.

בע"ה, נישיר מבט מול מורכבות האירועים,

ונשמיע את קולנו,

מתוך הקשבה ושיקול דעת,

בענווה ובבהירות.

והאמת והשלום אהבו.

נוכח אירועי השעה יתעוררו ויכוחים בתוכנו. יהיו אישי ציבור ורבנים שיאמרו דברים שלהם נסכים, ואחרים - שיאמרו דברים שירגיזו אותנו. עלינו לנהל את הדיונים כדרכם של אחים: מתוך הקשבה וכבוד, אף אם פערי הדעות יהיו גדולים.

3. **האמת מורכבת:** עלינו לומר לצעירים: ברוכים הבאים לעולמם של המבוגרים. העולם מבלבל, וקשה לעתים לשמור על ההבחנה בין חשיבותה של המדינה ושלוחותיה, שלהן זכינו לאחר אלפיים שנות ציפייה, לבין הדרוש תיקון בתוך אותן מערכות. מותר וחובה לדרוש ממערכת הביטחון לנהוג על פי חוק ובהוגנות כלפי נחקרים, ובה בעת להתנגד מוסרית וערכית לפגיעה בערבים ובחפים מפשע.

4. **דרך ארץ היא חלק מהתורה:** אושיות דרכנו בנויות על מידות טובות ומוסר, אנושיות ודרך ארץ, ומכוחם בע"ה אנו בונים את הארץ. המתנער מהם, חלילה, עלול להחריבה. דווקא בימים האחרונים קיבלנו חיזוק לדרכנו החינוכית - דרך המחנכת לחסד ולתרומה, לאהבת העם, הארץ, והמדינה, מתוך תורה מאירה. לא בכדי אמרו חז"ל: "זכה, נעשית לו סם חיים; לא זכה, נעשית לו סם מיתה" (יומא עב, ע"ב).

5. **לא מתנצלים:** כמו לכל ציבור, תמיד יש לנו מה לתקן ומה לשפר, אך בעניין הנוכחי, דרכנו לא שגויה. שוגים הם הבודדים, שאולי פרשו והחליטו לפעול למען התורה, כביכול, תוך רמיסתה. אין לנו על מה להתנצל: לא על איכות החינוך שלנו ולא על איכות הנוער שלנו. יש